

Akademia Muzyczna
im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi

Łódź, 28 listopada 2019

Zapomniany łódzianin Roman Ryterband

Kompozytor, pianista, dyrygent i pedagog, ur. Łódź 1914 – zm. Palm Springs 1979

W piątek 29 listopada o godz. 10.00 zostanie odsłonięta pamiątkowa tablica na kamienicy przy ul. Narutowicza 40 w Łodzi, w której urodził się i dorastał Roman Ryterband. Jako kompozytor, pianista, dyrygent i pedagog działał od 1940 roku w Szwajcarii, Kanadzie i najdłużej w Stanach Zjednoczonych, ale karierę muzyczną rozpoczął przed II wojną światową w Łodzi – swoim rodzinnym mieście. W uroczystym odsłonięciu tablicy, a także zaplanowanych na sobotę 30 listopada wydarzeniach w Akademii Muzycznej (koncert i panel wykładów), wezmą udział członkowie rodziny Romana Ryterbanda, którzy po raz pierwszy odwiedzą Łódź.

Roman Ryterband urodził się 2 sierpnia 1914 roku w Łodzi w bogatej żydowskiej rodzinie. W naszym mieście ukończył gimnazjum (1932). W następnych latach (1932-37) studiował na Uniwersytecie Warszawskim prawo – zgodnie z rodzinną tradycją: jego ojciec Abram Ryterband i starszy brat Stanisław byli prawnikami. Wszystkie dzieci Ryterbandów – synowie Roman i Stanisław oraz ich siostra Zofia – były muzycznie utalentowane i grały na fortepianie. Ich wuj – skrzypek Jakub Ryterband grał w przedwojennej orkiestrze Filharmonii Łódzkiej.

Mimo studiów prawniczych Roman Ryterband był zawodowo związany wyłącznie z muzyką, która pociągała go od najmłodszych lat. Pierwszy utwór napisał, mając 12 lat. W latach 1928–1933 uczył się w Łódzkim Konserwatorium Muzycznym Heleny Kijeńskiej-Dobkiewiczowej. W grze na fortepianie kształcił się w konserwatorium pod kierunkiem uznanej pianistki Heleny Ilcewicz, w zakresie przedmiotów teoretycznych m.in. u Jana Maklakiewicza.

Po ukończeniu studiów pracował w Radiu Łódź przy audycji „Wesoły dymek z komina”. Ilustrował muzycznie sztuki teatralne i rewie, pisał muzykę dla „Warszawskiej Szopki Politycznej” do tekstów satyrycznych Romana Dobrzyńskiego. Jedną z piosenek Ryterbanda z tamtych lat – tango „Bądź zawsze młody” śpiewane przez Adama Astona – nagrało na płytę wydawnictwo Syrena Rekord.

W 1939 roku w Łodzi odbyły się dwa udokumentowane koncerty kompozytorskie Romana Ryterbanda. Obydwa wypełniała głównie muzyka rozrywkowa (pisał ją często pod pseudonimami, m.in. jako Ryterba). Pierwszy koncert miał miejsce w kwietniu w Klubie Inteligencji Żydowskiej przy ul. Piotrkowskiej 86. Program zawierał ponad 20 utworów kompozytora, głównie piosenki (tanga, foxtroty, negro-blues) i kilka kompozycji fortepianowych.

Latem 1939 roku Ryterband wyjechał do Londynu na wakacyjne kursy językowe (miał duże zdolności językowe, władał kilkoma językami). Gdy wybuchła wojna, był we Francji, w drodze powrotnej do domu. Zamiast do Polski trafił do Szwajcarii. Przejściowo przebywał w obozach dla imigrantów. Dzięki temu, że nie wrócił do kraju, uniknął tragicznego losu wielu członków swojej rodziny (z najbliższych ocalała jedynie jego siostra Zofia z synem Kazimierzem). W Szwajcarii mieszkał kilkanaście lat. Działał jako kompozytor, pianista, dyrygent chórów i orkiestr, w latach 1940-44 studiował muzykologię na uniwersytecie w Bernie.

Akademia Muzyczna
im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi

W 1955 roku przeniósł się wraz z rodziną (żoną i dwiema córkami) do Kanady. W Montrealu został dyrektorem muzycznym Radiostacji CKVL, powołał do życia The Ryterband Chamber Orchestra, dyrygował chórami, występował w radiu i telewizji, organizował koncerty i wykładał na McGill University. W 1960 roku podjął pracę pedagogiczną w The Chicago Conservatory College i zamieszkał w Chicago – mieście o bogatych polonijnych tradycjach. Został dyrygentem chóru polskiego „Kalina”, rozwijał swoją działalność artystyczną i organizacyjną, której ważnym punktem – już od lat spędzonych w Szwajcarii – było propagowanie polskiej kultury, w tym muzyki Fryderyka Chopina. Za swoje utwory zdobywał nagrody kompozytorskie. W tym czasie został członkiem Związku Kompozytorów Amerykańskich. W 1964 roku otrzymał obywatelstwo amerykańskie, kilka lat później przeprowadził się do Kalifornii i zamieszkał w Palm Springs (1967), gdzie powołał do życia Palm Springs Festival of Music and Arts i został jego dyrektorem. Podjął również pracę na wydziale muzycznym California State University w Los Angeles. Zmarł w Palm Springs 17 listopada 1979 roku.

Jego dorobek kompozytorski obejmuje – obok wspomnianej muzyki popularnej – długą listę dzieł symfonicznych, chóralnych, kameralnych i solowych, w największej przeznaczonych na fortepian i jego ulubiony instrument – harfę. Muzyka Ryterbanda – wykonywana za granicą – była niemal nieobecna w programach koncertowych w Polsce. Czytelne są w niej często inspiracje polską historią i folklorem. Tradycje muzyczne z różnych stron świata (żydowskie, szwajcarskie, brazylijskie, negro spirituals, folklor Indian) inspirowały kompozytora przez całe życie. Wierzył w muzykę jako wysublimowany środek komunikacji międzyludzkiej, co wyraził słowami: **„Zawsze głosiłem porozumienie między narodami za pomocą tego uniwersalnego idiomu, jakim jest muzyka. Ufam, że mój skromny wkład może się przyczynić do osiągnięcia ideału harmonii, szczęścia i wzajemnego szacunku”**.

W programie koncertu, który odbędzie się w Sali Kameralnej Akademii Muzycznej w Łodzi (al. 1 Maja 4, godz. 16.00), zabrzmiały utwory fortepianowe (Sonata nr 1, „Souvenir d’un bal” na lewą rękę), na harfę solo (Deus Images), kameralne (Trois Ballades Hébraïques, Triptyque Contemporain) oraz kompozycje na chór i chór z organami: „Let’s Praise the Lord, Let’s Hail the Lord”, „Raise Your Heads, O Gates”, „Two Sonnets”. Wystąpią: Wilhelm Pilch – fortepian, Tomasz Fechner – gitara, Amelia Tokarska – harfa, Piotr Róžański – fortepian, Jan Kalinowski – wiolonczela, Marek Szlezer – fortepian, Tomasz Król – skrzypce, Maciej Staszewski – gitara, Krzysztof Urbaniak – organy i Chór Akademii Muzycznej w Łodzi przygotowany przez Dawida Bera i Marię Hubluk-Kaszubę.

Na sobotę 30 listopada został zaplanowany również panel z referatami w Sali 31 Pałacu Akademii Muzycznej w Łodzi (ul. Gdańska 32, godz. 11.00-15.00). Wygłoszą je artyści związani z USC Thornton School of Music i Polish Music Center w Los Angeles oraz uczelniami muzycznymi z Łodzi, Krakowa i Pragi: Marek Żebrowski, Aleksandra Bęben, Amelia Tokarska, Tomasz Fechner, Piotr Róžański, Jan Kalinowski, Marek Szlezer i Robert Eisele.

Partnerem Międzynarodowej Konferencji „Roman Ryterband jako spadkobierca i kontynuator polskiej tradycji muzycznej w Stanach Zjednoczonych”, zorganizowanej przez Akademię Muzyczną w Łodzi i Polish Music Center z Los Angeles, jest Polskie Wydawnictwo Muzyczne – wydawca utworów Romana Ryterbanda.

Więcej informacji i program konferencji: amuz.lodz.pl/pl/wydarzenia/pamieci-romana-ryterbanda